

Women in the Front of Islamic Resistance: An Analysis of Their Spiritual and Educational Role with Emphasis on Qur'anic Verses

Alireza Mohammadi¹

Abstract

Given the important role of the Front of Islamic Resistance in confronting the escalating threats of the system of domination against the Islamic world, it is necessary to scientifically explain its religious foundations. Considering women's fundamentally important role in social-system transformations, the main question of this study is: how do Qur'anic verses and concepts clarify women's spiritual and educational role and position within the Front of Islamic Resistance, and how does this role help strengthen and expand the Front? The research method is descriptive-analytic and relies on library-based sources with an applied nature. The findings show that tawhīd (divine unity) and God-belief, human fitrah (divine nature), ethical values, and religious rulings constitute the identity components of the Front of Islamic Resistance, and the strategy, principles, and foundations of the Front are connected to multiple Qur'anic verses. According to the Qur'anic verses, women—according to their physical and spiritual characteristics—have extensive responsibilities, similar to men, in relation to steadfastness and perseverance in carrying out God's commands. Within the family, they contribute through child-rearing, identity-giving to children, creating tranquility, and assisting the men of resistance. At the societal level as well, as an active social force, they participate politically, preserve and promote the values of resistance, and model the Qur'anic exemplars (as ā sīr Qur'āni). These efforts support the continuity and reproduction of a culture of resistance and the enhancement of the educational and spiritual dimensions of this Front.

Keywords : Front of Islamic Resistance; Qur'an-focused research (*Qur'an-pazhūhī*); (Muslim woman; spiritual role; resistance strategy).

1 . Assistant Professor, Department of Islamic Teachings (*Ma'ārif Islāmī*), Faculty of Theology and Islamic Studies, Shahid Motahari University, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

Email: amohammadi@um.ac.ir

المرأة في جبهة المقاومة الإسلامية: تحليل الدور المعنوي والتربوي مع التأكيد على آيات القرآن

علي رضا محمدي^١

الملخص

تتطلب المكانة المهمة لجبهة المقاومة الإسلامية في مواجهة التهديدات المتزايدة لنظام الهيمنة ضد العالم الإسلامي بياناً علمياً لمبانيها الدينية. وبالنظر إلى الدور الجوهرى للمرأة في تحولات النظام الاجتماعي، تتمثل مشكلة البحث في: كيف تبين آيات القرآن ومفاهيمه دور المرأة ومكانتها المعنوية والتربوية في جبهة المقاومة الإسلامية؟ وما أثر هذا الدور في تعزيز المقاومة الإسلامية وتوسيعها؟

اعتمد البحث منهجاً وصفيًا-تحليليًا، مع الاستفادة من المصادر المكتبية ذات الطابع التطبيقي. وتُظهر النتائج أن التوحيد والإيمان بالله، وفطرة الإنسان الإلهية، والقيم الأخلاقية، والأحكام الدينية، تُعدّ مكونات هوية جبهة المقاومة الإسلامية، وأن استراتيجية الجبهة ومبادئها وأسسها ترتبط بعدد من آيات القرآن. وتبعاً لآيات القرآن، تتمتع النساء—بما يناسب خصائصهن الجسمية والروحية—مثل الرجال، بمسؤوليات واسعة في مجال الثبات والصمود على تنفيذ أوامر الله. ففي إطار الأسرة، ينعكس ذلك من خلال تربية الأجيال، وإكساب الأبناء الهوية، وإيجاد السكنية، ومساندة رجال المقاومة. وعلى مستوى المجتمع أيضاً، بوصفهن قوة اجتماعية فاعلة، يشاركن في المجال السياسي، ويحفظن قيم المقاومة ويدعون إلى نشرها، ويتخذن الأسوة القرآنية نموذجاً، بما يساهم في استمرار ثقافة المقاومة وإعادة إنتاجها، وتعزيز الأبعاد التربوية والمعنوية لهذه الجبهة.

الكلمات المفتاحية: جبهة المقاومة الإسلامية، دراسة القرآن، المرأة المسلمة، الدور المعنوي، استراتيجية المقاومة.

١. أستاذ مساعد، قسم المعارف الإسلامية، كلية الإلهيات والعلوم الإسلامية، جامعة فردوسي مشهد، مشهد، إيران.

البريد الإلكتروني: amohammadi@um.ac.ir

زن در جبهه مقاومت اسلامی؛ تحلیل نقش معنوی و تربیتی با تأکید بر آیات قرآن

علیرضا محمدی^۱

چکیده

جایگاه مهم جبهه مقاومت اسلامی در مواجهه با تهدیدات فزاینده نظام سلطه بر علیه جهان اسلام، تبیین علمی مبانی دینی آن را ضروری می نماید. با توجه به نقش بسیار بنیادین زنان در تحولات نظام اجتماعی، مساله اصلی پژوهش آن است که؛ آیات و مفاهیم قرآنی چگونه نقش و جایگاه معنوی و تربیتی زنان را در جبهه مقاومت اسلامی تبیین می کنند و این نقش آفرینی چه تأثیری بر تقویت و گسترش جبهه مقاومت اسلامی دارد؟ روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای با ماهیتی کاربردی است. یافته‌ها نشان می دهند که توحید و خداآوری، فطرت الهی انسان، ارزش‌های اخلاقی و احکام دینی، مولفه‌های هویتی جبهه مقاومت اسلامی را تشکیل داده و استراتژی، اصول و مبانی جبهه مقاومت اسلامی با آیات متعدد قرآن مرتبط است. مطابق آیات قرآن زنان نیز به تناسب ویژگی‌های جسمانی و روحی خویش همانند مردان در زمینه استقامت و پایداری بر ادای فرامین الهی دارای مسئولیت‌های گسترده‌ای می باشند؛ در خانواده با پرورش نسل، هویت بخشی به فرزندان، آرامش و یاری مردان مقاومت، و در سطح جامعه نیز به عنوان نیروی اجتماعی فعال، مشارکت سیاسی، حفظ و ترویج ارزش‌های مقاومت، و الگو قرار دادن اسوه‌های قرآنی، به تداوم، بازتولید فرهنگ مقاومت و ارتقای ابعاد تربیتی و معنوی این جبهه کمک می نمایند.

کلید واژه‌ها: جبهه مقاومت اسلامی، قرآن پژوهی، زن مسلمان، نقش معنوی، استراتژی مقاومت.

۱. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی شهید مطهری، دانشگاه فردوسی مشهد،

مشهد، ایران.

رایانامه: amohammadi@um.ac.ir

۱. مقدمه

نقش و جایگاه زنان در هر جامعه‌ای از شاخص‌های کلیدی پیشرفت آن محسوب می‌شود. یکی از عرصه‌هایی که حضور زنان در آن اهمیت ویژه‌ای دارد، جبهه مقاومت اسلامی است. که فراتر از بعد نظامی صرف، دارای ابعاد فرهنگی، اجتماعی، روان‌شناختی، تربیتی، سیاسی و اقتصادی می‌باشد و حضور فعال زنان، کارکردها و پیامدهای گسترده‌ای در تقویت و تداوم آن دارد. در شرایط کنونی و در برابر هجوم همه‌جانبه نظام سلطه به رهبری آمریکا و همراهی نیروهای نیابتی آن از جمله رژیم صهیونیستی، ایجاد تهدیدات جدی بر علیه منطقه غرب آسیا، جبهه مقاومت اسلامی به عنوان تنها جبهه مؤثری است که از ظرفیت‌های گسترده‌ای در مواجهه با این خطر جدی برخوردار می‌باشد.

شکل‌گیری و تداوم این جبهه متأثر از آموزه‌های اصیل و حیانی است؛ زیرا ایستادگی در راه اهداف والا، مقابله با ظلم، ایثار و جهاد در مقابل تهدیدات از اصول راهبردی و پایدار در منابع دینی اسلام به شمار می‌آید. از آنجا که تحقق این اهداف با مشارکت همه بخش‌های جامعه ممکن است، زنان به عنوان نیمی از جمعیت و جزئی مؤثر از جامعه اسلامی، نیز سهمی اساسی در این مسأله دارند.

در برخورد های کلیشه‌ای در مورد نقش زنان خصوصاً با توجه به برداشت های سطحی از کارکردهای جبهه مقاومت اسلامی و محدود نمودن فعالیت های آن به حوزه صرفاً نظامی، شاید این گونه به نظر برسد که زنان در این حوزه مسئولیتی نداشته و با چنین تلقی‌هایی جبهه مقاومت اسلامی از پشتوانه عظیم نیمی از مهمترین پشتوانه اجتماعی خویش محروم گردد.

در این راستا تبیین دینی اصل مقاومت و تعیین نقش کارکردی هر بخش از جامعه، به‌ویژه از منظر آیات قرآن که مورد وفاق جهان اسلام است، در ایجاد انگیزه، پذیرش عام، نهادینه‌سازی و تقویت کارآمدی جبهه مقاومت نقش بسزایی ایفا می‌کند. همچنین این تحقیق می‌تواند به پویایی فهم دینی و بازخوانی نقش اجتماعی زنان در

مقاومت معاصر کمک کند و زمینه ساز زدودن برداشت های کلیشه ای از نقش زن شود. با تحلیل آیات قرآن می توان مبانی دینی حضور فعال زنان را مشخص ساخت؛ مبانی ای که در ارتقای مشارکت زنان در عرصه های اجتماعی، سیاسی و دفاع از ارزش های دینی و ملی، تقویت هویت فرهنگی-مذهبی، انتقال ارزش های مقاومت به نسل های آینده، و فراهم سازی زیربنای علمی برای سیاست گذاری های مؤثر در بهره گیری از ظرفیت زنان، بسیار موثرند. علاوه بر این، تقویت محتوای آموزشی، معرفی الگوهای موفق زنانه در سبک زندگی اسلامی و افزایش اعتماد به نفس زنان در نقش آفرینی اجتماعی، از دیگر آثار مورد انتظار این پژوهش است.

در پایان، نتایج این مطالعه می تواند راهنمایی برای سیاست گذاران فرهنگی و دینی در استفاده بهینه از ظرفیت های زنان در مسیر مقاومت باشد. پرسش اصلی این مقاله عبارت است از اینکه؛ «آیات و مفاهیم قرآنی چگونه نقش و جایگاه معنوی و تربیتی زنان را در جبهه مقاومت اسلامی تبیین می کنند و این نقش آفرینی چه تأثیری بر تقویت و گسترش جبهه مقاومت اسلامی دارد؟». در راستای پاسخ به پرسش فوق، پژوهش حاضر ابتدا به بررسی مفهوم جبهه مقاومت اسلامی، مولفه های هویتی، استراتژی و اصول جبهه مقاومت اسلامی بر اساس قرآن پرداخته و سپس این مفاهیم و مولفه ها را از منظر قرآن و نقشی که زنان می توانند در زمینه ابعاد معنوی و تربیتی جبهه مقاومت اسلامی، ایفا نمایند، بررسی می نماید. این تحقیق ماهیتی کاربردی دارد و با روش کتابخانه ای و تحلیل محتوایی انجام شده است.

۲. سوابق پژوهش

با وجود اهمیت حیاتی جبهه مقاومت اسلامی در مقطع کنونی، پژوهشی با تمرکز بر نقش معنوی و تربیتی زنان در جبهه مقاومت اسلامی از منظر قرآن، کوشیده باشد مهم ترین مولفه ها و اصول این جبهه و نقش زنان در حوزه های معنوی و تربیتی جبهه مقاومت اسلامی را با استناد به آیات قرآن، تبیین و تحلیل نماید، یافت نشد. برخی

از آثاری که از منظری کلان به بررسی جایگاه و نقش زنان از منظر آموزه های اسلامی پرداخته اند، عبارتند از؛ آیت الله جوادی آملی در کتاب "زن در آینه جلال و جمال"، با رویکردی فلسفی، عرفانی و قرآنی، ضمن پاسخ به ابهامات، به بررسی جایگاه رفیع زن در منظومه فکری اسلام می پردازد. از این منظر زن، معارف و معلوماتی را که با عقل خود به دست آورده، با ظرافت و زیبایی آشکار می سازد. مثلاً در دفاع از دشمن، فرزندش را با لطافت و ظرافت به مبارزه تشویق می کند و با به تصویر کشیدن عقل در زیبایی ایشار، برخلاف خواهش نفسانی اش عمل می کند (جوادی آملی، ۱۳۷۱). هم چنین خانم آیت الهی در کتاب "زن، دین، سیاست"، با استناد به شواهدی از تاریخ اسلام، آیات قرآن، احادیث و روایات، دیدگاه شیعه در خصوص مشارکت سیاسی زنان را شرح و تبیین می نماید. (آیت الهی، ۱۳۸۰) در پژوهشی دیگر نویسنده کتاب "نقش دفاعی زنان در جهان"، به معرفی زنان برجسته ی صدر اسلام در عرصه های دفاع، بیان جایگاه زنان در نظام دفاعی کشورهای جهان، و تبیین نقش دفاعی در تاریخ معاصر ایران می پردازد (جعفری کاردگر، ۱۳۷۶). و منصوری لاریجانی، در کتاب "زن و دفاع در اسلام"، به بررسی نقش زنان در دفاع و امنیت از منظر منابع اسلامی پرداخته است (منصوری لاریجانی، ۱۳۷۶).

همچنین در حوزه مبانی قرآنی جبهه مقاومت، مقاله "بن مایه های ادبیات مقاومت در قرآن"، ویژگیهای مقاومت، پدیده های مورد مقاومت و گونه های مقاومت در قرآن را مورد واکاوی قرار داده است. و نشان می دهد که قرآن، مقاومت را واجب شرعی و ضرورتی گریزناپذیر می داند و برای آن ویژگیهایی همچون فطری و شرعی بودن، فراگیر و هدفدار بودن، قداست و... در نظر گرفته است (میرقادری و کیانی، ۱۳۹۱). و حسینی در مقاله "مبانی قرآنی دفاع از مقاومت" (حسینی، ۱۳۴۲) به بررسی مبانی قرآنی مقاومت پرداخته است. و سرانجام براساس یافته های نویسندگان مقاله "مفهوم شناسی مقاومت براساس اصل نظریه واحد"، اصل معنایی واژه مقاومت، مشارکت مستمر در راستای ثبوت فعلیت شیء براساس عدالت است و این مفهوم شناسی نشان می دهد،

مقاومت یک نظریه فعال و پیشران برای حرکت جامعه اسلامی است و باید راهبرد اصلی جامعه با آن تنظیم شود (قاسمی، مظاهری و نصرت پناه ۱۴۰۲).

۳. جبهه مقاومت اسلامی

جبهه مقاومت اسلامی، یک ائتلاف ژئوپلیتیک متشکل از کشورها، جنبش ها و سازمان های مسلمان با محوریت ایدئولوژی اسلامی و همسو با نظام جمهوری اسلامی ایران است که از سال ۲۰۱۰ میلادی به صورت تدریجی و کاملاً خودجوش در برابر تجاوز و اشغالگری نظام سلطه با هدف دفاع از حقوق ملت ها، رفع اشغال و دستیابی به استقلال کشورها و آزادی فلسطین با تمسک به آموزه های حیات بخش اسلامی در بخش های گسترده ای از منطقه غرب آسیا، تا شمال آفریقا در کشورها، سازمان ها و جنبش های متعدد شکل گرفته و در حال گسترش تا کشورهای غربی می باشد. چنانکه آیت الله خامنه ای خطاب به جوانان آمریکا می فرماید: «شما اکنون بخشی از جبهه ی مقاومت را تشکیل داده اید، و در زیر فشار بی رحمانه ی دولتتان - که آشکارا از رژیم غاصب و بی رحم صهیونیست دفاع میکند - مبارزه ای شرافتمندانه را آغاز کرده اید. جبهه ی بزرگ مقاومت در نقطه ای دور، با همین ادراک و احساسات امروز شما، سالها است مبارزه میکند. هدف این مبارزه، توقّف ظلم آشکاری است که یک شبکه ی تروریست و بی رحم به نام «صهیونیست ها»، از سالها پیش بر ملت فلسطین وارد ساخته و پس از تصرف کشورشان، آنها را زیر سخت ترین فشارها و شکنجه ها گذاشته است. نسل کشی امروز رژیم آپارتاید صهیونیست، ادامه ی رفتار بشدّت ظالمانه در ده ها سال گذشته است.» (خامنه ای، ۱۴۰۳/۰۳/۱۰)

براین اساس مهمترین مولفه هویت بخش جبهه مقاومت اسلامی، کنشگری تدافعی در برابر اشغالگری بیگانگان در منطقه غرب آسیا و جلوگیری از تحقق نقشه های غرب و اسرائیل، حمایت از مسأله فلسطین و آزاد سازی قدس است. (مسعود نیا و خانی، ۱۳۹۱: ۲۵) که تلاش می نماید با سیاست های مستقلانه و مقاومت محور و براساس منافع

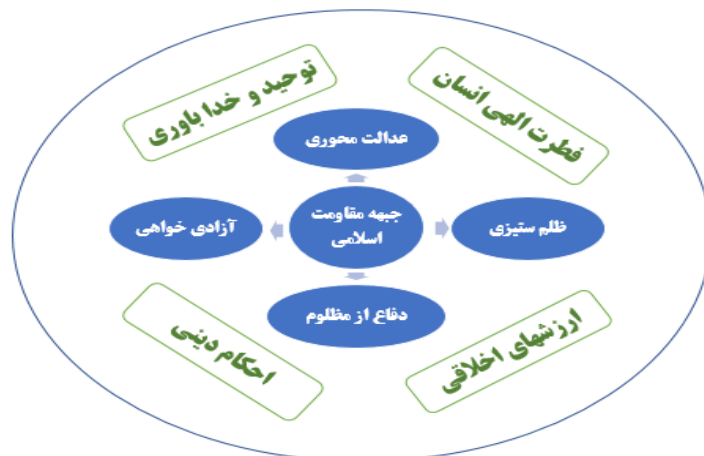

مشترک ملی و ایدئولوژیک خود با نظام سلطه به محوریت آمریکا مبارزه کند (احمدی مقدم و همکاران، ۱۴۰۱: ۲۵). و از آنجا که عدالت طلبی و دفاع از مظلوم، از موضوعات مشترک و فطری همه بشریت است، مشاهده می‌شود که دامنه کنشگری این جبهه محدود به مسلمانان نبوده و غیرمسلمانان نیز در حمایت از مولفه های هویتی آن مشارکت گسترده دارند.

۳-۱. مولفه ها و اصول جبهه مقاومت اسلامی

با توجه به گستره وسیع جغرافیایی و تنوع ملیتی جبهه مقاومت اسلامی، و بر اساس دیدگاه های رهبران جبهه مقاومت و پژوهش های انجام شده، عدالت محوری، ظلم ستیزی، دفاع از مظلوم و نفی سلطه کفار، از مولفه های اصلی این جبهه می باشد (میرقادری و کیانی، ۱۳۹۱: ۷۱) در حقیقت چنین مولفه هایی نشأت گرفته از فطرت الهی انسان است از این رو گسترش این روحیه در ابعاد جهانی و تعمیق مولفه های آن خصوصا پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی، به دلیل ابتدای این نظام بر مبانی اصیل فطری و دینی است که تداوم راه انبیاء الهی است. امام خمینی (ره) به عنوان بنیانگذار نظام جمهوری اسلامی و جبهه مقاومت اسلامی، در زمینه چیستی و چرایی مقاومت می فرماید: «ما هم که کار انبیا و پیغمبر اکرم ص را انجام می دهیم باید بایستیم، باید مقاومت کنیم تا اسلام استقرار پیدا کند و عدالت برقرار شود و دست ظالم ها کوتاه گردد. این را باید دنبال کرد» (امام خمینی، ۱۳۶۸: ۱۹/ ۵۸) و آیت الله خامنه ای نیز در این زمینه می فرماید: «اینکه ما می گوییم «نیروهای مقاومت، جریان مقاومت، جبهه ی مقاومت»، یعنی این؛ یعنی یک حقیقتی به نام اسلام در دوران معاصر سر بلند کرده است که این حرکت عظیم اسلامی، صد سال پیش، پنجاه سال پیش نبود، امروز وجود دارد که گریبان نظام سلطه را محکم میگیرد و برای آزادی و عدالت اقدام میکند؛ این به وجود آمده؛ آنها هر توانی که دارند، میخواهند در مقابل این

به خرج بدهند که این را عقب برانند؛ اینجا است که «فَلِذَلِكَ فَادُعْ وَاسْتَقِم»؛ هم دعوت لازم است، هم استقامت لازم است؛ مقاومت یعنی این.» (خامنه ای، ۱۳۹۸/۰۹/۰۶)

نمودار ۱ مولفه ها و اصول هویتی جبهه مقاومت اسلامی

مطابق نمودار فوق مولفه های چهارگانه جبهه مقاومت اسلامی ریشه در فطرت الهی انسان و اعتقاد به ذات اقدس الهی دارد؛ که انگیزه ها، اهداف و چرایی شکل گیری این جبهه را بیان می نماید و از سوی دیگر با پایبندی به ارزش های اخلاقی و احکام دینی، باعث هویت بخشی، تشخیص و تمایز آن از سایر جریان های مقاومتی می شود که در طول تاریخ و جوامع مختلف بشری با اهداف گوناگون اقدام به مقاومت و مبارزه نموده اند.

۴. استراتژی و اصول مقاومت در قرآن

۴-۱. مفهوم شناسی مقاومت در قرآن

اصل مقاومت از ضروریات اساسی زندگی بشر و رمز حیات و بقای وی می باشد. واژه مقاومت در لغت فارسی به معنای پایداری نمودن، ایستادگی، برابری کردن، پافشاری، ضدیت کردن، دوام، استحکام و استقامت است (دهخدا، ۱۳۷۳: ۶، ۲۱۸۱؛ معین، ۱۳۸۱: ۱۱۲۸). و در عربی برگرفته شده از ماده «ق و م» است که معانی گوناگونی

همانند اعتدال (طریحی، ۱۴۰۸ق: ج ۳، ۵۶۶)، ثبات، استمرار و مداومت (ابن اثیر، ۱۴۱۸ق: ۴، ۱۲۵)، برای آن به کار رفته است و می باشد. در اصطلاحات علوم سیاسی مقاومت^۱ مترادف به معنای مخالفت و ایستادگی آمده (نوروزی خیابانی: ۱۳۸۰، ۲۴۸) و نهضت مقاومت^۲ جنبشی است که یا ضد خارجیان در کشوری به وجود آید - مثل نهضت مقاومت فرانسه علیه اشغالگران هیتلری - و یا توسط مخالفین حکومت استبدادی و پلیسی در یک کشور سازمان داده شود. (آقا بخشی: ۱۳۸۳، ۵۸۶) در اصطلاح جبهه مقاومت اسلامی مقاومت، مبارزه مستمر در جهت دفاع از حق و مقابله با تجاوز، تهاجم و اشغالگری است. از منظر مقام معظم رهبری؛ «معنای مقاومت این است که انسان یک راهی را انتخاب کند که آن را راه حق میدانند، راه درست میدانند، و در این راه شروع به حرکت کند و موانع نتواند او را از حرکت در این راه منصرف کند و او را متوقف کند؛ این معنای مقاومت است» (خامنه‌ای: ۱۴۰۳/۰۳/۱۳۹۸) در اسلام مقاومت از لوازم تحقق اهداف مادی و معنوی دین در همه ساحت های فردی و اجتماعی است. از این رو نه تنها یک حق، بلکه یک واجب شرعی و ضرورت عقلی نیز می باشد. مقاومت یک نظریه فعال و پیشران برای حرکت جامعه اسلامی است و باید راهبرد اصلی جامعه با آن تنظیم شود. (قاسمی، مظاهری و نصرت پناه، ۱۴۰۲: ۱۶۹) از این رو قرآن نقشی بسیار بنیادین برای مقاومت در زمینه حفظ ایمان، تحقق عدالت و حیات اجتماعی در مسیر تعلیم و تربیت دینی قائل شده است. مؤمنان باید در برابر ظلم و ستم، ناملایمات و چالش های زندگی با صبر، استقامت و توکل بر خداوند ایستادگی کنند و از حق و ارزش های الهی دفاع نمایند. از این منظر مقاومت فراتر از یک عمل نظامی، به عنوان راهبردی جامع برای تعالی فردی و اجتماعی است که محور آن ایمان، توکل و تدبیر حکیمانه است. از این رو در آیات متعدد با واژه های بیانگر مفهوم مقاومت به این راهبرد اساسی اشاره نموده است. همانند واژه؛ "استقامت" (جن، ۱۶)،

1. Resistances

2. Resistances Movement

"صبر" (انفال، ۶۵)، "ثبات قدم" (انفال، ۴۵)، "عزم" (لقمان، ۱۷)، "دفاع" (آل عمران، ۱۶۷)، "طاقت" (بقره، ۲۴۹)، "قتال" (بقره، ۱۹)، "جهاد" (عنکبوت، ۶۹)، که همگی بیانگر جایگاه مهم و راهبردی مقاومت در قرآن می باشد. در جدول شماره (۱) تصویری جامع از استراتژی، اصول و مبانی جبهه مقاومت اسلامی براساس آیات قرآن، ارائه گردیده است.

ردیف	اصل / استراتژی مقاومت	شرح و مبانی قرآنی	آیات کلیدی	توضیح مختصر
۱	توحید و ایمان	اساس مقاومت، باور به یکتایی خدا و توکل بر ذات اقدس او	سوره توبه (۹:۵۱) «قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْإِيمَانُ إِذَا مَا كُنْتُمْ لَا تَقُومُونَ» سوره بقره (۲:۱۷۷) «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَمْسُكُوا بِاللِّسَانِ»	ایمان راسخ به وعده و تقدیر الهی، سرچشمه صبر و مقاومت
۲	صبر و استقامت	مقاومت نیازمند صبر در برابر سختی ها و فشار دماست	سوره بقره (۲:۱۵۳) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ»	صبر در مشکلات و امتحان های الهی، نشانه همراهی خداوند و کلید پیروزی است
۳	جهاد و دفاع	دفاع از وطن، ایمان و عدالت به عنوان وظیفه	سوره حج (۲۲:۳۹) «لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مَنْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ بَغِيًّا» سوره آل عمران (۳:۱۰۳) «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَمْسُكُوا بِاللِّسَانِ»	جهاد در برابر ظلم و تجاوز، همراه با نصرت الهی
۴	وحدت و همبستگی	همبستری عامل پیروزی، اتحاد است و پرهیز از تفرقه	سوره نساء (۴:۱۳۵) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَارْتَبِعُوا الصُّلَىٰ»	اتحاد و همکاری، پایه قوی مقاومت
۵	حق طلبی و عدالت	مقاومت برای دفاع از حق و برقراری عدالت	سوره نساء (۴:۱۳۵) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَارْتَبِعُوا الصُّلَىٰ»	ایستادگی برای برپایی عدالت در مقابل ستمگری
۶	اقتصاد مقاومتی و اتقاق	تأمین منابع مالی جبهه مقاومت از راه اتقانی و مدیریت درست	سوره حدید (۵۷:۲۲) «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَمْسُكُوا بِاللِّسَانِ»	خوداتکایی و تقویت مالی جامعه مقاوم
۷	تربیت و فرهنگ دینی	انتقال ارزش ها و تربیت نسل مقاوم براساس دین	سوره لقمان (۳۱:۱۳) «يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأَنْزِلِ بِالْمَعْرُوفِ وَأَعِزِّ عَلَىٰ مَا تُكْفِرُ بِهِ»	پرورش نسل با تقوا، دانش و پیشی الهی برای استمرار مقاومت
۸	استفاده از تدبیر و عقل	هوشمندی و برنامه ریزی راهبردی با استفاده از عقل	سوره آل عمران (۳:۱۵۹) «وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»	مشورت، کارشناسی و مدیریت صحیح در مواجهه با دشمن
۹	توکل و امید به خدا	اعتماد به یاری و رحمت خداوند در همه صحنه ها	سوره یونس (۱۰:۸۴) «وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»	توکل حقیقی به خدا باعث قوت قلب و پایداری
۱۰	آمادگی و تدارک	برنامه ریزی برای ظرفیت سازی و تجهیز به نیرو، ابزار	سوره انفال (۸:۶۰) «وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ»	آمادگی کامل نظامی و لجستیکی برای مقاومت مؤثر

جدول شماره ۱: استراتژی و اصول جبهه مقاومت اسلامی براساس قرآن

۵. زنان و جبهه مقاومت اسلامی

تحقق عینی اصول و استراتژی قرآن در زمینه مقاومت نیازمند همکاری و تلاش بخش های مختلف جامعه اسلامی است. مطابق آیه شریفه «وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى» (نجم، ۵۳) برای انسان بهره ای جز سعی و کوشش او نیست؛ «هم در دنیای مادی این طور است؛ یعنی ملتهایی که کار کنند، فکر کنند، ابتکار کنند، سختیها را تحمل کنند، به امکانات مادی و رفاه و پیشرفت خواهند رسید، و هم در میدان معنویات این گونه است: ملتهایی که تلاش کنند، مجاهدت کنند، ایثار کنند و از کار و

فداکاری نترسند، خدای متعال به آنها همه چیز خواهد داد» (خامنه ای، ۲۹/۰۵/۱۳۷۶)

و در این میان، زنان و خانواده به عنوان هسته‌های اصلی جامعه و پرورش‌دهندگان نسل آینده، نقشی بسیار مهم و تعیین‌کننده دارا هستند. از این رو قرآن با تأکید ویژه بر جایگاه زنان، در آیات متعددی به نقش بنیادین آنان در خانواده و عرصه‌های مختلف جامعه پرداخته و همانند مردان مخاطب تکالیف فردی و اجتماعی قرار داده است. بسیاری از تکالیف و مسئولیت‌ها میان مردان و زنان مشترک است. اکثر خطابات (امرو نهی‌های) قرآنی ناظر به مردان و زنان است و هیچ اختصاصی به مردان ندارد (مصباح یزدی، ۱۴۰۲: ۱۸۵). زنان نیز در زمینه حضور در صحنه اجتماع و مشارکت در تصمیم‌گیری (نور، ۶۲)، استقلال در امور اقتصادی (نساء، ۳۳)، امور فرهنگی و نظارت اجتماعی (توبه، ۷۱)، مشارکت در مسائل سیاسی (ممتحنه، ۱۲)، دارای حق و مسئولیت می‌باشند. و اساساً انجام عمل صالح در زمینه‌های مختلف فردی و اجتماعی بدون در نظر گرفتن جنسیت، دارای پاداش الهی است؛

«وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا» (نساء، ۱۲۴) از این رو زنان نیز مانند مردان در انجام مسئولیت‌های مختلف، دارای اجر و ثوابند و بواسطه عمل صالح و ایمان مانند مردان وارد بهشت می‌گردند. آموزه‌های سعادت بخش قرآن با تأکید بر برابری زن و مرد در فلسفه آفرینش، کرامت و ارزش انسانی و سیر تکاملی وی، با خطابات عامی همانند «یا ایها الناس» و «یا ایها الذین امنوا» و به صورت متعدد، نقش آن دو را در تحقق برنامه‌های اسلام به طور یکسان در نظر گرفته است. و در زمینه عمل به مسئولیت‌های دینی، دستور به استقامت و پایداری بر ادای فرامین الهی، خطاب به همه مسلمان اعم از زن و مرد می‌باشد؛ «فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ» (هود، ۱۱۲) یعنی؛ پس همان‌گونه که فرمان یافته‌ای، استقامت کن؛ و همچنین کسانی که با تو بسوی خدا آمده‌اند، باید استقامت کنند. امام خمینی (ره) در جمع خانواده‌های شهدا با اشاره به این آیه می‌فرماید: «همه

ملت‌های اسلامی را، همه افراد مسلم را امر فرموده است به اینکه در مأموریتی که دارید استقامت کنید. پابرجا باشید. متزلزل نشوید. .. تعلیمی که خدای تبارک و تعالی به مسلمین داده است این است که باید در مأموریت‌های خودتان استقامت داشته باشید، پایداری داشته باشید... شما بانوان محترم که بازماندگان آنها هستید، و برای شما آنها شرافت و عزت به یادگار گذاشتند، خودتان [را] هم می‌بینم در گفتار‌تان استقامت از آن ظاهر می‌شود.» (موسوی خمینی، ۱۳۶۸: ۱۳، ۴۶۲)

۵-۱. تفاوت مسئولیت زنان با مردان در قرآن

در قرآن کریم با وجود برابری زن و مرد در شئون انسانی، و مسئولیت‌های مشترک فردی و اجتماعی، به دلیل خصوصیات روحی و جسمی زنان (مرتضی مطهری، ۱۳۷۱: ۱۷۳)، برخی تفاوت‌ها در زمینه حقوق و تکالیف فردی و اجتماعی میان مرد و زن وجود داشته و مورد تأیید آیات متعدد می‌باشد. چنانکه در زمینه سرپرستی روابط خانوادگی می‌فرماید: «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ» (نساء، ۳۴) و دلیل سرپرستی مردان را به دلیل قدرت جسمی، تصمیم‌گیری عقلانی‌تر و مسئولیت اقتصادی مردان در اداره زندگی خانواده بیان نموده است. که به دلیل چنین ویژگی‌هایی نقش مدیریتی و حمایتی را در خانواده ایفا می‌کنند. در مقابل، زنان با خصوصیات ذاتی خود مانند صبر، مهربانی و توانایی در پرورش و تربیت فرزندان، نقش مهمی در ایجاد آرامش و ثبات خانواده دارند.

علامه طباطبائی در این زمینه می‌نویسد: «در اسلام زن در تمامی احکام عبادی و حقوق اجتماعی شریک مرد است، او نیز مانند مردان می‌تواند مستقل باشد، و هیچ فرقی با مردان ندارد (نه در ارث و نه در کسب و انجام معاملات، و نه در تعلیم و تعلم، و نه در به دست آوردن حقی که از او سلب شده، و نه در دفاع از حق خود و نه احکامی دیگر) مگر تنها در مواردی که طبیعت خود زن اقتضا دارد که با مرد فرق داشته باشد. و عمده آن موارد مساله عهده‌داری حکومت و قضا و جهاد و حمله بر دشمن است. و اما از

صرف حضور در جهاد و کمک کردن به مردان در اموری چون مداوای آسیب دیدگان محروم نیست...» (طباطبایی، ۱۳۷۴: ۲، ۴۱۰-۴۱۱)

بدین گونه در قرآن زنان همانند مردان از کرامت انسانی مساوی برخوردار و در تحقق اهداف مادی و معنوی دین دارای مسئولیت‌های متعددی می‌باشند. هر چند به دلیل وجود تفاوت‌های طبیعی، بیولوژیکی روحی و عاطفی میان زنان و مردان، مسئولیت‌های متناسب با این تفاوت‌ها را برای هریک از آنها تعیین می‌کند. این تفاوت‌ها به هیچ وجه به معنای برتری یکی بر دیگری نیست، بلکه نشانه‌ای از حکمت الهی در تقسیم وظایف بر اساس توانمندی‌ها و ویژگی‌های ذاتی هر جنس است که با ایفای نقش‌های خود، در ایجاد یک نظام اجتماعی مطلوب و تحقق کارویژه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن در چارچوب اهداف و ارزشهای الهی همکاری می‌نمایند.

۲-۵. مسئولیت‌های زنان در جبهه مقاومت اسلامی

همانگونه که گذشت مقاومت به صورت کلان یک اصل راهبردی در قرآن جهت تحقق اهداف دین مبین اسلام بوده و زنان نیز به تناسب ویژگی‌های جسمانی و روحی خویش همانند مردان در این زمینه دارای مسئولیت‌های گسترده‌ای می‌باشند. همچنین جبهه مقاومت اسلامی که با هدف مقابله با سیاست‌های نظام سلطه جهانی شکل گرفته از اصول و مبانی مستحکم آیات قرآن برخوردار است. پیشبرد اهداف و استراتژی جبهه مقاومت اسلامی نیازمند همکاری همه بخش‌های جامعه اسلامی در همه زمینه‌های نظامی و دفاعی، فرهنگی، معنوی و تربیتی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، رسانه‌ای، دیپلماسی عمومی، علمی و تکنولوژیکی، پشتیبانی‌های گسترده می‌باشد. در ادامه به بررسی نقش معنوی و تربیتی زنان در مهمترین محورهای جبهه مقاومت اسلامی از منظر قرآن پرداخته می‌شود.

۵-۲-۱. نقش معنوی و تربیتی زنان در جبهه مقاومت اسلامی

توجه به معنویت، فطرت و توحید و ارزش های اخلاقی و احکام دینی از مؤلفه ها و اصول هویتی جبهه مقاومت اسلامی است (نمودار شماره ۱) و شکل گیری جبهه مقاومت اسلامی در مقابل نظام سلطه، کنشی جمعی و برخاسته از اعتقادات مستحکم دینی می باشد (جدول شماره ۱). رهبر حکیم انقلاب اسلامی می فرماید: «در دوره ی کنونی ما، این جریان مقاومت، این حرکت مقاومت، یک رشحه ای از همان بعثت است. مقاومت که از ایران اسلامی آغاز شد، بیدار کرد ملت های مسلمان را؛ بعضی از ملت های مسلمان را به صحنه آورد؛ ملت های مسلمان را عموماً بیدار کرد و وجدان های بسیاری از غیرمسلمانها را هم بیدار کرد... این همان رشحه ای از بعثت است؛ این همان ایمان و عقل است؛ این همان تلاوت آیات قرآن است؛ این دل بستن به خدا است؛ این همان اعتقاد به «إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً» است.» (خامنه ای، ۱۴۰۳/۱۱/۹) براین اساس تداوم، گسترش و تحقق اهداف جبهه مقاومت در درجه اول نیازمند توجه به مبانی اعتقادی آن می باشد که زنان با توجه به جایگاه بسیار مهمی که در خانواده و در جامعه اسلامی بر عهده دارند، می توانند نقشی بسیار مهم و تأثیرگذار در عرصه های معنوی، ایمانی، و تربیتی مورد نیاز جبهه مقاومت اسلامی ایفا نمایند.

۵-۲-۲. زنان و خانواده؛ بازتولید فرهنگ مقاومت

برخی از کارکردهای زنان در این زمینه مطابق آیات قرآن، عبارتند از:

الف. پرورش نسل مقاومت

در کانون خانواده زنان نقشی محوری در پرورش جسمانی و روحانی کودکان و انتقال خصوصیات اخلاقی ممتاز به آنان دارند. از این رو در آیات متعدد قرآن شرایط ویژه ای برای ازدواج، انتخاب همسر، شیردهی و سایر مراحل رشد و پرورش فرزندان در نظر گرفته شده است. به عنوان نمونه درباره اصل ازدواج بر حرمت زنا تأکید شده؛ «وَلَا

تَقْرَبُوا الزَّيْنَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا» (اسراء، ۳۲)؛ و نزدیک زنا نشوید، که کار بسیار زشت، و راه بدی است». این آیه به اهمیت پاکدامنی در تربیت اخلاقی و معنوی جامعه تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که سلامت اخلاقی و معنوی افراد، از جمله زنان، شرط اصلی استقامت در مسیر حق و مقاومت است. قرآن در مورد انتخاب همسر نیز می‌فرماید: «وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمَنَّ وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ...» (بقره، ۲۲۱) یعنی؛ «و با زنان مشرک ازدواج نکنید تا ایمان بیاورند قطعاً کنیز با ایمان بهتر از زن مشرک است هر چند [زیبایی] او شما را به شگفت آورد و به مردان مشرک زن مدهید تا ایمان بیاورند قطعاً برده با ایمان بهتر از مرد آزاد مشرک است هر چند شما را به شگفت آورد آنان [شما را] به سوی آتش فرا می‌خوانند و خدا به فرمان خود [شما را] به سوی بهشت و آمرزش می‌خواند و آیات خود را برای مردم روشن می‌گرداند باشد که متذکر شوند». در این آیه به صراحت بر ضرورت ایمان زنان و تأثیرات بسیار مهم آن اشاره شده است. در آیه؛ «وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ» (بقره، ۲۳۳) نیز به نقش زنان در دوران شیردهی به کودکان اشاره شده که تأثیرات بسیار مهم جسمی و روحی برای فرزند به دنبال دارد.

تأثیرگذاری بسیار مهم مادر بر فرزند را می‌توان در داستان حضرت مریم در قرآن بررسی نمود: «فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ» (آل عمران، ۳۷)؛ پس پروردگارش وی را با حسن قبول پذیرا شد و او را نیکو بار آورد و زکریا را سرپرست وی قرار داد. زکریا هر بار که در محراب بر او وارد می‌شد نزد او خوراکی می‌یافت گفت ای مریم این از کجا برای تو آمده؟ گفت این از جانب خداست که خدا به هر کس بخواهد بی‌شمار روزی می‌دهد». که به چهار موضوع یعنی روح پاک مادر، جسم سالم، تعلیم و تربیت الهی، و تغذیه پاک، اشاره می‌کند که همه زمینه‌های تربیت صحیح فرزندان به عنوان نسل مقاومت را فراهم می‌آورد.

ب. هویت بخشی خانواده مقاومت

زنان نقشی محوری در هویت بخشی به خانواده مقاومت و انتقال و نهادینه سازی ارزش ها و مولفه های هویتی جبهه مقاومت به اعضاء آن را برعهده دارند. از دیدگاه روانشناسی تربیتی، زنان در جبهه مقاومت به عنوان الگوهای مثبت رفتاری و تربیتی شناخته می شوند که با تأثیرگذاری بینشی و نگرشی، به شکل گیری هویت اسلامی اصیل و تقویت انگیزه و پایداری آن در خانواده کمک می کند. و نقش مادرانه و تربیتی آنان موجب انتقال ارزش های ایثار، فداکاری و فرهنگ مقاومت به نسل های آینده می شود. آنان با پایبندی به احکام و ارزش های دینی، صبر، استقامت و فداکاری خود، می توانند الگویی برای دیگران باشند و در تقویت روحیه مقاومت در جامعه نقش آفرینی کنند.

قرآن کریم در آیات متعدد به این موضوع مهم اشاره نموده است. به عنوان نمونه با اشاره به درخواست حضرت زکریا می فرماید: «قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً» (آل عمران، ۳۸) درخواست فرزند و نسل پاک، سنت و روش انبیاست. و تربیت چنین نسلی توسط مادران وارسته انجام می شود. چنانکه مقام معنوی همسر عمران و حضرت مریم، بستر ساز پرورش حضرت عیسی (ع) می شود که از پیامبران اولی العزم بوده و با مقاومت ایستادگی در مقابل جبهه طاغوت نقش مهمی در هدایت و رستگاری جامعه بشری داشتند.

همچنین قرآن زنان را به عنوان حاملان فطرت و تربیت معرفی می کند؛ آیاتی مانند سوره تحریم (آیه ۶) بر نقش هدایت و تربیت فرزندان و خانواده تأکید دارند؛ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا؛ اِی کسانی که ایمان آورده اید خودتان و کسانتان را از آتشی که سوخت آن مردم و نگاهاست حفظ کنید.» در این آیه مسؤولیت عمومی مؤمنان از جمله زنان را نسبت به حفاظت دینی خانواده را مطرح می کند. چنانکه پیامبرا ﷺ می فرماید: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوُلْدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ» یعنی؛ و زن، سرپرست خانه و فرزندان شوهر خود است و درباره آنها باید پاسخ دهد.

(صحيح مسلم: ۳/۱۴۵۹/۲۰) ارتباط با «مقاومت»: زن به عنوان مادر و عنصر محوری خانواده، نقش کلیدی در تربیت نسل‌ها و تقویت ایمان خانواده دارد. در عرصه مفهوم مقاومت -یعنی حفظ هویت دینی و پایداری برارزش‌های اخلاقی و اجتماعی- عمل مستمر زنان در آموزش، مراقبت معنوی و محرم ساختن ارزش‌ها به فرزندان و اعضای خانواده نوعی «مقاومت فرهنگی- تربیتی» است که از بروز انحراف‌ها جلوگیری می‌کند و پیوستگی ارزش‌ها را تضمین می‌کند.

بدین گونه زن مسلمان و با ایمان با انجام رسالت مادری و پایبندی به احکام الهی و حفظ حیا و آرامش در خانواده، زمینه تأمین نیروی انسانی متعهد و متخصص جبهه مقاومت، حفظ سلامت خود، خانواده و جامعه اسلامی و انتقال ارزش‌های دینی و اخلاقی -از ایمان و اعتقادات صحیح دینی تا صبر، شجاعت و مهارت‌های مختلف- به نسل مقاومت را فراهم می‌نماید.

ج. آرامش و یاری مردان مقاومت

زنان جبهه مقاومت در کنار تربیت و پرورش نسلی مقاوم، از نقش بسیار مهمی در یاری و همراهی مردان مقاومت اسلامی در تحقق اهداف گسترده این جبهه برخوردارند. قرآن کریم آرامش خانواده را در گرو وجود همسر می‌داند؛ «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً (روم، ۲۱)؛ و از نشانه‌های او اینکه از [نوع] خودتان همسرانی برای شما آفرید تا بدانها آرام گیرید و میانتان دوستی و رحمت نهاد». در این آیه کلمه "الیها" بیانگر این واقعیت است که زن کانون مرکزی آرامش مرد و فرزندان می‌باشد. مطابق این آیه زن در جایگاه همسری برآورنده نیازهای روحی و روانی مرد است و در کنار موضوع مهم آرامش، با ایفای نقش ممتاز خود در تربیت فرزندان و مدیریت امور داخلی منزل، فراغت و اطمینان خاطر لازم را برای مردان در ایفای مسئولیت‌های اجتماعی خود فراهم می‌آورد.

همچنین آیه شریفه؛ «إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ.. وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ..» (احزاب، ۳۵) زنان مؤمن را در کنار مردان مؤمن ذکر کرده و به همزیستی، صبر و مقاومت مؤمنان زن و مرد در برابر مشکلات فرا می خواند. که نشان دهنده اهمیت نقش زنان در پایداری جبهه ایمان است. آیت الله مکارم شیرازی در تفسیر این آیه می نویسد: «...از مسأله حمایت از محرومان و ایستادگی در برابر حوادث سخت و سنگین، یعنی صبر، که ریشه ایمان است و سرانجام از عامل تداوم این صفات، یعنی ذکر پروردگار، سخن به میان می آورد...» و از آنجا که ریشه ایمان، صبر و شکیبایی در مقابل مشکلات است، و نقش آن در معنویات انسان، همچون نقش سراسر در برابر تن، پنجمین وصف آنها را این گونه بازگو می کند: و مردان صابر و شکیبا و زنان صابر و شکیبا» (مکارم شیرازی، ۱۳۵۳: ۱۷، ۳۱۰) زنان مومن، به جزایفای نقش خانگی، در میدان های معنوی و اجتماعی در کنار مردان مقاومت نیز فعال اند. این آیه، معنای واقعی مقاومت اسلامی را فراتر از جنسیت معرفی می کند.

در آیاتی دیگر به نقش زنان به عنوان لباس و پوشاننده عیب ها و برآورنده نیازها و کاستی های شوهران اشاره شده است؛ «هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ» (بقره، ۱۸۷)؛ آنان برای شما لباسی هستند و شما برای آنان لباسی هستید». از کارکردهای لباس، عیب پوشی است و زن و مرد در زندگی همانند این لباس ساتر عیوب هم هستند. مطابق این آیه زنان یکی از نقش های زنان در ارتباط با مردان جبهه مقاومت، نقش اصلاحی و مکمل بودن آنان است. همچنین در این زمینه می توان به آیه شریفه «نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنْتُمْ» (بقره، ۲۲۳)؛ زنان شما کشتزار شمایند، پس در هر جا یا در هر زمان خواستید به کشتزار خود در آیید، اشاره نمود که بیانگر نقش باثباتی همسران در اشباع و تأمین غریزه جنسی شوهران را می رساند. ارضای صحیح این غریزه افزون بر تأمین نسل مورد نیاز جبهه مقاومت، آثار مثبتی بر سلامت روانی و جسمی فرد و جامعه دارد و از بروز فساد و انحراف در جبهه مقاومت اسلامی جلوگیری می کند.

جبهه مقاومت اسلامی در متن جامعه می روید و رشد، پویایی و کارآمدی آن ارتباط مستقیمی با ابعاد اجتماعی و سیاسی جامعه و همکاری همه بخش های آن دارد. از این رو زنان نیز همانند مردان با حضور موثر در عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، در ارتقای ابعاد تربیتی و معنوی این جبهه به ایفای نقش می پردازند:

الف. نیروی اجتماعی فعال

قرآن زنان را به عنوان یک نیروی اجتماعی بسیار مهم، قادر به نقش آفرینی در تعالی مادی و معنوی جامعه می داند. این مهم نیز با حضور و مشارکت در فعالیت های مختلف اجتماعی محقق می شود. به عنوان نمونه در آیه شریفه؛ «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» (توبه، ۷۱) مفهوم ولایت در معنای گسترده ی حمایت، همکاری و مسئولیت مشترک قابل تفسیر است. این آیه با آوردن مؤمنان و مؤمنات و ذکر این که آنها "اولیاء" یکدیگرند، نشان می دهد زنان همانند مردان در زمینه ولایت، نظارت، امر به معروف و نهی از منکر، تأمین اجتماعی محرومان و... و اصلاح جامعه اسلامی دارای مسئولیت بوده، (قرائتی، ۱۳۸۳: ۳، ۴۶۳) و در پیشبرد اهداف جبهه مقاومت در سطوح داخلی و خارجی جامعه اسلامی همکاری، پشتیبانی و هدایتگری متقابل نقش دارند.

همچنین قرآن زنان را به مشارکت اجتماعی شایسته فرا می خواند؛ «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» (توبه، آیه ۷۱)؛ مردان و زنان با ایمان دوستان یکدیگرند که به کارهای پسندیده و می دارند و از کارهای ناپسند باز می دارند و نماز را بر پا می کنند و زکات می دهند و از خدا و پیامبرش

فرمان می‌برند آنانند که خدا به زودی مشمول رحمتشان قرار خواهد داد که خدا توانا و حکیم است. در این آیه خداوند به زنان مومن همانند مردان، نسبت به جهاد، خیرات و همکاری در کارهای نیک توصیه می‌نماید. بنابراین زنان می‌توانند از طریق فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و حمایتی-از سازمان‌های امدادی تا تبلیغی و آموزشی- به تقویت روحیه مقاومت، حفظ پیوندهای اجتماعی، همبستگی و امید در جامعه کمک کنند و به عنوان نماد صبر و استقامت و نیروی تأثیرگذار، ساختار اجتماعی جامعه مقاوم را مستحکم می‌نمایند.

اساساً ساخت جامعه اسلامی و تحقق جبهه مقاومت اسلامی نیازمند فراهم ساختن بسترهای مناسب فرهنگی و اجتماعی است و در شرایطی که به دلیل آلودگی‌های معنوی در جامعه امکان تحقق این هدف وجود ندارد، قرآن کریم، زنان مؤمن را همچون مردان، مکلف ساخته که مهاجرت کرده و در سرزمینی که امکان تعالی معنوی و تحقق اهداف والای اسلام وجود دارد، اقامت گزینند؛ «إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا» (نساء، ۹۷) و در مقابل عدم همکاری و ترك هجرت، فقدان کنشگری مناسب و پذیرش تسلیم در مقابل جبهه باطل، تحقق جبهه مقاومت اسلامی را با اختلال مواجه نموده و از مصادیق ظلم به خویش است.

مطابق نظریات علوم اجتماعی، این همکاری جمعی زنان، نقش فعالی در سازمان‌دهی و حفظ انسجام گروه‌های مقاومت ایفا می‌کند. و مشارکت آنان در فعالیت‌های پشتیبانی، اطلاع‌رسانی و مراقبت‌های اجتماعی، ساختار جبهه مقاومت را مستحکم‌تر می‌سازد.

ب. مشارکت سیاسی

از مولفه‌های مهم در تحقق جامعه‌ای با ویژگی‌های معنوی که تربیت جبهه مقاومت اسلامی را به دنبال داشته باشد، حکومت و سیاست با ویژگی‌های اسلامی است. و در این زمینه نیز حضور زنان در عرصه‌های سیاسی جبهه مقاومت اسلامی نیز بسیار تأثیرگذار و مورد تأکید قرآن است. در آیاتی نظیر؛ «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ» (ممتحنه، ۱۲)، بیعت زنان مؤمنه با پیامبر اکرم (ص)، نشان دهنده تعهد سیاسی و اجتماعی آنان در تحقق اهداف مختلف دین و جبهه مقاومت اسلامی است. در این راستا دین با سیاست پیوند داشته، همه مطیع ولی الهی بوده و زنان در مسایل عقیدتی، اجتماعی، اخلاقی و سیاسی در کنار مردان هستند (مکارم شیرازی: ۱۳۵۳، ۹، ۵۹۵-۵۹۳) و حضرت امام خمینی نیز می‌فرمایند: «باید همه زنها و همه مردها در مسائل اجتماعی و در مسائل سیاسی وارد باشند و ناظر باشند؛ هم به مجلس ناظر باشند، هم به کارهای دولتی ناظر باشند، اظهار نظر بکنند.» (موسوی خمینی، ۱۳۶۸: ۶۹، ۱۳)

از منظر قرآن کنشگری در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی نیازمند رعایت ضوابط دینی و اخلاقی است چنانکه می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا» (سوره احزاب، ۷۰) این آیه بیانگر اهمیت گفتار و عمل صادق، قوی و مؤثر است که پایبندی به تقوای الهی و مراعات ضوابط دینی و اخلاقی این موضوع مهم در تحقق و ارتقای ابعاد تربیتی و معنوی جبهه مقاومت مؤثر است.

ج. حفظ و ترویج ارزش‌های مقاومت

زنان در کنار ایفای نقش معنوی و تربیتی در درون خانواده مقاومت، از جایگاه برجسته‌ای در حفظ، ترویج و نهادیه‌سازی ارزش‌ها و مولفه‌های هویتی جبهه مقاومت در سطح جامعه اسلامی برخوردارند. در این زمینه آیات متعدد قرآن می‌تواند مبنایی برای فهم این نقش‌آفرینی باشد. به عنوان نمونه در آیه مبارکه؛ «فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ

فَيُطَمَعُ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا... وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. (احزاب، ۳۳-۳۲)؛ به ناز سخن مگویید تا آنکه در دلش بیماری است طمع ورزد و گفتاری شایسته گویند و در خانه‌هایتان قرار گیرید و مانند روزگار جاهلیت قدیم زینت‌های خود را آشکار مکنید و نماز برپا دارید و زکات بدهید و خدا و فرستاده‌اش را فرمان برید. با ارائه ضوابط مهم رفتاری به زنان پیامبر، الگوهای عملکردی زنان مسلمان در جامعه و خانواده را مشخص می‌نماید. علامه طباطبایی توضیح می‌دهد که این آیه بر اهمیت حفظ حیا و وقار زنان در زندگی خصوصی تأکید دارد و آن را پیش‌نیاز ایفای نقش تربیتی زن می‌داند (طباطبایی، ۱۳۷۴: ۱۶، ۴۶۱). همچنین در آیات عفاف و پوشش - آیات ۳۱ سوره نور؛ «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ» و ۵۹ سوره احزاب؛ «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ» - با دستور به حفظ چشم‌پوشی، حفظ حیا و پوشش، اقدامی مهم در جلوگیری از تحریکات و کاهش زمینه‌های فساد اجتماعی و در نهایت حفظ و نگهداری از حیا، امنیت و کرامت، و تحکیم انسجام اخلاقی و تأمین استحکام جامعه مقاومت اسلامی است و در طولانی‌مدت مقاومت فرهنگی را تقویت و خطر انحرافات اخلاقی و دور شدن از اهداف جبهه مقاومت اسلامی را کاهش می‌دهد.

در کنار ایفای نقش حفاظتی، نقش آفرینی فعال زنان به عنوان پیشگامان گسترش ارزشهای مقاومت اسلامی در عرصه‌های فرهنگی، تربیتی و هنری نیز حائز اهمیت است. در ارتباط با چنین نقش و وظایفی می‌توان به آیات امر به معروف و نهی از منکر، استناد نمود وظیفه همگانی است: «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَمُرُّونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ» (توبه/ ۷۱)؛ مردان و زنان مومن، دوست و یار و یاور یک دیگرند، آنها به نیکی‌ها امر و از زشتی‌ها نهی می‌کنند. دو فریضه امر به معروف و نهی از منکر، ساحت گسترده‌ای داشته که شامل تمام موضوعات دینی و اسلامی است؛ زنان

مومنه نیز همانند مردان مومن، در جامعه مسلمان، وظیفه دارند که جامعه را با شیوه های مناسب فرهنگی به سمت ارزش های والای اسلامی همانند مقاومت، هدایت نموده و از انحراف و انحطاط آن جلوگیری نمایند.

آنان با فعالیت های فرهنگی در حوزه های آموزش و پرورش، نشر کتاب و آثار ادبی، هنر، سینما و موسیقی و در ارتباط با مبانی، اهداف و تاریخچه، سیره و زندگانی شهدا و بزرگان مقاومت، تأثیرات عمیقی بر جامعه اسلامی می گذارند. ترویج و انتقال مبانی عقیدتی، ارزشها، سبک زندگی و مولفه های هویتی جبهه مقاومت اسلامی - که در آیات متعدد قبل به آنها اشاره گردید- با روشهای مختلف جامعه پذیری در جهت ایجاد جامعه ای با مختصات مقاومت اسلامی نقشی اساسی ایفا می نماید. و در تحقق این امر الگوپذیری از رفتار و اخلاق پیغمبر ﷺ و ائمه معصومین (ع) نقشی ممتاز در تولید محتوا و جهت دهی به فعالیت های فرهنگی و تربیتی می تواند داشته باشد؛ «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا» (احزاب، ۲۱)؛ مسلماً برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق نیکویی بود، برای آنها که امید به رحمت خدا و روز رستاخیز دارند و خدا را بسیار یاد می کنند. بر اساس این آیه زنان می توانند با اتخاذ و الگوسازی فضائل اخلاقی پیامبر همانند صداقت، استقامت، ایثار، دلسوزی، در جامعه الگودهی نمایند. از آنجا که یکی از مهمترین راهکارهای انتقال ارزش ها از طریق نمونه سازی است، چنین الگوسازی یکی از پایه های ایجاد گفتمان مقاومتی می باشد و زنان به دلیل جایگاه مهم تربیتی در متن خانواده و جامعه اسلامی می توانند نقشی مهم ایفا نمایند.

۳-۵. اسوه های قرآنی زنان مقاومت

زنان در متون قرآنی و منابع تاریخی اسلام نمونه های برجسته ای از ایمان، استقامت و نقش آفرینی اجتماعی و دفاعی را نمایش داده و از جایگاه معنوی و تربیتی والا در تحقق ارزشهای مقاومت برخوردارند. قرآن کریم زنانی را به عنوان اسوه های ایمان

و تقوا معرفی می‌کند که رفتار و منش آنان برای همه مؤمنان سرمشق است. همانند؛ «وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ» (آل عمران، ۴۲) مقام و برگزیدگی حضرت مریم را می‌ستاید، و همچنین در آیه؛ «وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةً فُزِعُونَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِزَعُونَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ» (تحریم، ۱۱) آسیه همسر فرعون به عنوان نمونه‌ای از ایمان و پایداری در برابر ظلم یاد شده است. این قبیل آیات نشان می‌دهد زنان با ایمان، صبر و ایستادگی می‌توانند نماد و الگوی مقاومت برای سایر زنان باشند. همچنین نمونه‌های تاریخی متعددی وجود دارد که زنان در دوران پیامبر (ص) و صدر اسلام در امور اجتماعی حضور داشتند: همانند مشورت، نصیحت، مشارکت در مسائل اقتصادی و گاهی حضور در میدان‌های عمومی نظیر کمک پزشکی، مراقبت از مجروحان در جنگ‌ها، آموزش و تربیت (امینی، ۱۳۸۳). چنین نقش‌هایی دارای بُعد تربیتی مهمی است؛ از یکسو حضور فعال زنان در صحنه مقاومت، الگوی عملی مسئولیت‌پذیری، شجاعت و ایثار را پیش چشم نسل‌ها می‌گذارد. و از سوی دیگر عملکرد تربیتی آنان در خانواده و جامعه-از آموزش فرزندان تا انتقال ارزش‌های ایمانی و اخلاقی-در کنار نقش‌های اجتماعی، سرمایه فرهنگی و معنوی جبهه مقاومت را تقویت می‌کند (حیدری، ۱۳۸۷). و در نهایت، اسوه‌های قرآنی مانند حضرت مریم و آسیه نشان می‌دهد که مقاومت حقیقی شامل پایداری در برابر ستم و تکیه بر ایمان است؛ این آموزه‌ها زنان را در جایگاهی قرار می‌دهد که نه فقط همراه و پشتیبان، بلکه الگویی فعال در تربیت و تثبیت ارزش‌های مقاومت باشند. در نتیجه، مطابق با آموزه‌های قرآنی و نمونه‌های تاریخی، زنان در جبهه مقاومت اسلامی نقش تربیتی بنیادین و متعددی دارند؛ آن‌ها حافظان ارزش‌های معنوی، آموزگاران نسل‌های آینده، امدادگران و حامیان اجتماعی و در صورت نیاز مجاهدان شجاع‌اند که با ایمان و فداکاری، جبهه مقاومت اسلامی را تقویت می‌نمایند.

۴-۵. نمونه‌های عینی امروزی از نقش زنان در جبهه مقاومت

نمونه‌های عینی معاصر از نقش زنان در جبهه مقاومت اسلامی را می‌توان در عرصه‌های مختلف مشاهده کرد. در کشورهای محور مقاومت، زنان در سپاه‌های مقاومتی منطقه‌ای و گروه‌های جهادی حضور فعالی دارند و در آموزش‌های نظامی، تهیه امکانات و پشتیبانی‌های روانی و اجتماعی نقش‌آفرینی می‌کنند. این حضور در حمایت‌های فرهنگی و مشارکت در عملیات‌ها در لبنان، عراق و سوریه آشکاراست و بسیاری از این زنان بر پایه ارزش‌های دینی و آموزه‌های قرآن که بر فداکاری و ایستادگی تأکید دارد، به فعالیت می‌پردازند.

خانواده‌های شهدا، به‌ویژه مادران و خواهران آن‌ها، در جریان جنگ‌های منطقه‌ای نمادی از استقامت و فداکاری محسوب می‌شوند؛ نقش آنان در نماز، مراسم یادبود و تربیت نسل مقاوم، و نیز برپایی آیین‌ها و برنامه‌های فرهنگی، به حفظ و تداوم فرهنگ مقاومت کمک می‌کند. در عرصه‌های فرهنگی و تبلیغی، زنان در مؤسسات فرهنگی و آموزش‌های دینی در مناطقی که مقاومت جریان دارد، به ترویج پیام‌های قرآنی از جمله مفاهیمی چون شهادت، استقامت و تقوا می‌پردازند؛ این فعالیت‌ها شامل نشر کتاب، برگزاری کلاس‌های دینی و تولید محتوا در رسانه‌های دیداری و شنیداری و شبکه‌های اجتماعی است که ارزش‌های مقاومت را بازتاب می‌دهند.

در مقاومت فلسطین و لبنان نیز حضور زنان چندوجهی است: در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی برخی موارد سیاسی و نظامی؛ خانواده‌های شهدا، فعالان حقوق بشر و زنان فعال در صحنه‌های اجتماعی نقش‌آفرین هستند. در لبنان، گروه‌ها و تشکلهایی متشکل از زنان، همراه با مردان در فعالیت‌های مقاومتی شرکت دارند و بر مبنای آموزه‌های دینی، سهم خود را در جلوگیری از تهاجم فرهنگی و تقویت روحیه ایستادگی گسترش می‌دهند. بدین ترتیب، نقش زنان در جبهه مقاومت هم‌زمان نمادینی، فرهنگی و مشارکتی است که به پایداری و استمرار حرکت‌های مقاومت کمک می‌کند.

این نمونه‌ها نشان می‌دهند که نقش زنان در مقاومت‌های منطقه‌ای، برپایه ارزش‌های اسلامی و تفسیرهای قرآنی، فرهنگی و عملی در حال گسترش است و بر ارزش‌های فداکاری، استقامت، و ایثار تأکید دارند.

نتایج

۱. مولفه‌های هویتی جبهه مقاومت اسلامی - توحید و خدا باوری، فطرت الهی انسان، ارزش‌های اخلاقی و احکام دینی - و استراتژی، اصول و مبانی جبهه مقاومت اسلامی همه برگرفته و قابل تطبیق با آیات متعدد قرآن است.
۲. از آنجا که اکثر خطابات قرآنی عام بوده و هیچ اختصاصی به مردان ندارد، در زمینه عمل به فریضه استقامت و پایداری در تحقق فرامین الهی بسیاری از تکالیف و مسئولیت‌ها میان مردان و زنان مشترک است.
۳. مقاومت به صورت کلان یک اصل راهبردی در قرآن جهت تحقق اهداف دین مبین اسلام بوده و زنان نیز به تناسب ویژگی‌های جسمانی و روحی خویش همانند مردان در این زمینه دارای مسئولیت‌های گسترده‌ای می‌باشند.
۴. مطابق آیات قرآن، زنان در خانواده با پرورش نسل، هویت بخشی به فرزندان، آرامش و یاری مردان مقاومت، می‌توانند نقشی بسیار مهم و تأثیرگذار در عرصه‌های معنوی، ایمانی، و تربیتی مورد نیاز جبهه مقاومت اسلامی ایفا نمایند.
۵. مطابق آیات قرآن، زنان در سطح جامعه زنان به عنوان نیروی اجتماعی فعال، با مشارکت سیاسی، حفظ و ترویج ارزش‌های مقاومت، و الگو قرار دادن اسوه‌های قرآنی با بازتولید فرهنگ مقاومت در عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، در ارتقای ابعاد تربیتی و معنوی این جبهه به ایفای نقش می‌پردازند.
۶. زنان در متون قرآنی و منابع تاریخی اسلام نمونه‌های برجسته‌ای از ایمان، استقامت و نقش‌آفرینی اجتماعی و دفاعی را نمایش داده و از جایگاه معنوی و تربیتی والا در تحقق ارزش‌های مقاومت برخوردارند.

۷. نوپایی جبهه مقاومت اسلامی و نقش مهم آن در حفظ هویت دینی اصیل جهان اسلام نیازمند ورود پژوهش‌های بنیادین در تبیین ابعاد مختلف این جبهه خصوصاً از منظر قرآن می باشد که چنین پژوهش هایی نقشی مهم در ایجاد انگیزه، پذیرش عام، نهادینه سازی و تقویت کارآمدی جبهه مقاومت ایفا می کند.

۸. با توجه به نقش و کارکردهای مختلف زنان در سطح خانواده و اجتماعی، پژوهش در سایر حوزه های سیاسی، اقتصادی، امنیتی، دفاعی، رسانه ای، علمی و ...، جبهه مقاومت اسلامی از منظر قرآن، می تواند به پویایی فهم دینی و بازخوانی نقش اجتماعی زنان در مقاومت معاصر کمک کند و زمینه زدودن برداشت های کلیشه ای و محدود از نقش زن را فراهم و به تقویت و کارآمدی هرچه بیشتر جبهه مقاومت اسلامی کمک نماید.

منابع

الف) کتاب‌ها:

۱. آقابخشی، علی اکبر؛ افشاری راد، مینو (۱۳۸۳)، فرهنگ علوم سیاسی، تهران: چاپار.
۲. آیت‌اللهی، زهرا (۱۳۸۰)، زن، دین، سیاست، تهران: سفیر صبح.
۳. احمدی مقدم و همکاران (۱۴۰۱)، تبیین نقش فرماندهی کل قوا در تقویت بنیه دفاعی-نظامی جبهه مقاومت، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.
۴. امور کتاب واحد تبلیغات و انتشارات، زن در آئینه دفاع مقدس (۱۳۶۹)، تهران: واحد تبلیغات و انتشارات سپاه پاسداران.
۵. بحر العلوم، سید محمد (۱۳۸۳)، زنان صدر اسلام، ترجمه محمد علی امینی، تهران: انتشارات حکمت.
۶. حیدری، احمد (۱۳۸۷)، بزرگ زنان صدر اسلام، قم: انتشارات زمزم هدایت.
۷. جفری کاردگر، سعدی (۱۳۷۶)، نقش دفاعی زنان در جهان، تهران: سازمان تحقیقات خودکفایی بسیج.
۸. جوادی آملی، محمد تقی (۱۳۷۱)، زن در آینه جلال و جمال، تهران: مرکز نشر فرهنگی رجاء.
۹. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳ش)، لغت نامه دهخدا، تهران: روزنه.
۱۰. طباطبایی، محمد حسین (۱۳۷۴)، ترجمه تفسیر المیزان، قم: انتشارات اسلامی.
۱۱. طریحی، فخرالدین (۱۴۰۸ق)، مجمع البحرين، بیروت: مکتب النشر الثقافة الاسلامیة، چاپ دوم.
۱۲. قائمی، علی (بدون سال)، نقش زنان در تاریخ عاشورا، قم: شفق.
۱۳. قرائتی، محسن، تفسیر نور، (۱۳۸۳)، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ یازدهم.

۱۴. مسعودنیا، حسین واعظم خانی (۱۳۹۱ش)، بیداری اسلامی در غرب آسیا و شمال آفریقا از منظر رهبر معظم انقلاب، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۱۵. مصباح یزدی، محمدتقی (۱۴۰۲)، نگاهی گذرا به حقوق بشر از دیدگاه اسلام، چاپ سوم.
۱۶. مطهری، مرتضی (۱۳۷۱)، نظام حقوق زن در اسلام، تهران: صدرا.
۱۷. معین، محمد (۱۳۸۱)، فرهنگ فارسی معین، تهران: ندا.
۱۸. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه (۱۳۵۳)، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۱۹. منصوری لاریجانی، اسماعیل (۱۳۷۶)، زن و دفاع در اسلام، تهران: دبیرخانه دائمی کنگره بررسی نقش زنان در دفاع و امنیت.
۲۰. موسوی خمینی، سید روح‌الله (۱۳۶۸)، صحیفه نور، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
۲۱. نوروزی خیابانی، مهدی (۱۳۸۰)، فرهنگ لغات و اصطلاحات سیاسی، تهران: نشر نی.
۲۲. وزارت دفاع، مجموعه مقالات همایش زن، امنیت، توسعه (۱۳۷۹)، تهران: دفتر امور مشارکت وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
(ب) مقالات:
۲۳. حسینی، سیدجواد (۱۴۰۲)، «دفاع و مقاومت از نگاه قرآن»، پاسدار اسلام، شماره ۴۸۷-۴۸۸.
۲۴. قاسمی، حسین؛ علیرضا مظاهری؛ محمدصادق نصرت‌پناه (۱۴۰۲)، «مفهوم‌شناسی مقاومت بر اساس اصل نظریه واحد»، دانش سیاسی، سال ۱۹، پاییز و زمستان، شماره ویژه‌نامه اول «مقاومت»
۲۵. میرقادری، سیدفضل‌الله و حسین کیانی (۱۳۹۱ش)، «بن‌مایه‌های ادبیات مقاومت در قرآن»، فصلنامه ادبیات دینی (مطالعات ادبی متون اسلامی جدید)، سال اول، شماره ۱.

ج) پایگاه‌های الکترونیکی:

۲۶. خامنه‌ای، سید علی (۱۴۰۳/۰۳/۱۰)، «نامه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به دانشجویان حامی مردم فلسطین در دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا»، پایگاه
<https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=56567> .khamenei.ir
۲۷. خامنه‌ای، سید علی (۱۴۰۱/۰۸/۱۱)، «بیانات در دیدار دانش‌آموزان»، پایگاه
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=51259> .khamenei.ir
۲۸. خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۸/۰۹/۰۶)، «بیانات در دیدار بسیجیان»، پایگاه
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=44267> .khamenei.ir
۲۹. خامنه‌ای، سید علی (۱۳۹۸/۰۳/۱۴)، «بیانات در مراسم سی‌امین سالگرد
 رحلت امام خمینی (رحمه‌الله)»، پایگاه .khamenei.ir
۳۰. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42758> .
۳۱. خامنه‌ای، سید علی (۱۳۷۶/۰۵/۲۹)، «بیانات رهبری»، پایگاه .khamenei.ir ،
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2849> .

